

DE TRAM

KATHOLIEK VOLKSBLAD VAN SINT-TRUIDEN

VERSCHIJNENDE DES ZATERDAGS 'S AVONDS

ABONNEMENTSPRIJS : 2,50 fr. per jaar; 1,50 per halfjaar voorop betaalbaar.
Men Schrijft in bij den Eigenaar-Uitgever JOS LEENEN, Hamelstraat, 13, Sint-Truiden en op de postkantoren.

Artikelen en mededeelingen vrachtvrij te zenden, vóór *Woensdag avond*, aan de Redactie van *De Tram*, Hamelstraat, 13, te Sint-Truiden. Aankondigingen worden aanvaard tot *Vrijdag 's av.*

AANKONDIGINGEN : 15 c. den drukregel. RECLAMEN : 25 c. Lange of dikwijls te herhalen annonces, per accord. Affiches, enz., gedrukt bij den uitgever dezes blads, worden kosteloos als annonce ingelascht.

 De Tram wordt tot nieuwjaar *gratis* gezonden aan alwie het inschrijvingsbewijs, op de 4e bladzijde, behoorlijk invult en ons, met één centiem gefrankeerd, terugzendt.

Katholieken, liberalen en socialistenen. Kiezers, leest en oordeelt.

Er bestaan nog menschen, die zich willen inbeelden, dat het liberalisme geene volstrekt achteloze hoeveelheid is, dat het stand houdt of ten minste dat het bekwaam is stand te houden tegen de golven van het opkomend socialisme, omdat het in zijn midden mannen telt die belang hebben in het behoud der openbare veiligheid, mannen niet te zeer boosaardig en altijd bereid om tegen de revolutionairen te bulderen en te donderen.

Dwaling en begoocheling!

Hoe wil men dat eene leer, waarvan de natuurlijke ontwikkeling de ontluiking der socialistische onzinnigheden verwekt heeft, dat dusdanige leer eenige kans van aanwerving en behouding kan opleveren!

Overweegt dit wel: Men heeft schoon, sedert eenigen tijd, de bemachtigde vertegenwoordigers der liberale leer te ondervragen over het punt, te weten, of zij, in eene vergadering waar geene partij de meerderheid bekomt, de medehulp van de behoudsgezinde partij boven de hulp der revolutionairen zullen verkiezen.

Niemand heeft het belief te antwoorden. Buiten eenige tolken der drukpers, wier moed slechts door hunne afzondering geëvenaard is, hebben al de liberale papieren het radicaal-socialistisch-liberaal Verbond aangeprezen. Voor hetgeen die mannen betreft welke naar een mandaat dingen, allen behandelen voorzichtiger de aanleiders van de roode partij, met het inzicht van hun de hand te reiken na de kiezingen.

Wij herhalen het nogmaals. In zulken toestand stemmen voor de liberalen, is stemmen voor de socialistenen, en, niettegenstaande dat onze neigingen en wenschen zijn voor de evenredige vertegenwoordiging van alle de aanzienlijke partijen in Raden en Kamers, aanzien wij het als eene plicht, de aandacht der kiezers te trekken op het gevaar welk eene meerderheid liberalen en socialistenen in de Gemeenteraden zou teweegbrengen.

Zeker, waren liberalen en socialistenen die goedgeloofde schapen die zij nu meestal in hunne gazetten schijnen te zijn; die onnoozele lammen die zich nu vol ontzag toonen jegens « de religie onzer voorvaderen; » die nu wel willen erkennen dat er goede priesters, brave kloosterlingen, uitmunten Bisschoppen, groote Pausen zijn! oh, dan zou men er niet te zeer bevreemd voor wezen. Maar er moet poeder in de oogen der eenvoudige kiezers geworpen worden; en laat de kiezing voorbij zijn, dan zal het schapenvel al gauw in 't oud wolvenvel terug veranderen, dan zal de godslastering, het honen van al wat katholiek is, weer aan de dagorde komen. Men leze slechts de gazetten van over eene maand om de gevoelens dezer mannen jegens onze principelen te kennen.

Ook de katholieke partij moet niet huichelen, zij moet recht voor de vuist zijn: zij weet wat zij wil, en haar program is zoo uitgebreid als klaar en duidelijk. Zij toone aan de kiezers wat zij wil, waar zij heen wil, en hoe zij dat wil: zij heeft stellige principelen, en mag die openhartig aan de kiezers kenbaar maken; de mannen van orde, van vooruitgang, van volksgezindheid zullen voor haar zijn, en voor haar stemmen.

Daarom ook mogen wij eischen, in naam dezer kiezers, dat onze kandidaten hun program veropenbaren; dat zij ons het terrein, waarop hunne werkzaamheid zich moet uitoefenen, doen kennen.

Deze openbaring zal weldra al de opwerpingen, beschuldigingen, verwijten en klacht-

ten der tegenstrevers afbreken. Zij zal toonen, dat burgers en werklieden betrouwen mogen hebben in de katholieken, welke in hun leger de christene democraten tellen. Deze bewerken met oprechtheid en zonder achterdocht het verheffen en opbeuren der werkende klassen, de stoffelijke en zedelijke verbetering der werklieden en der neringdoers. Het katholiek program nopens het werkvolk, bedoelt de bescherming der kinderen en vrouwspersonen, een rechtvaardig dagloon, de verzekering tegen ziekten, ongelukken en ouderdom, de burgerlijke verpersoonlijking der vakverenigingen, enz., enz.

Hewel! dat men voor de kiezers deze verscheidene vraagpunten ontwikkelde en uitlegge, en het volk zal ons aanhooren, ons toejuichen en tot ons komen! dat men de kiezers stellig belofte de uitvoering van dit program ernstig te bevorderen; dat onze kandidaten hun woord van eer geven, hunne belofte te houden! — en de zegepraal blijft aan de katholieken. Men onthoude het wel: de tijden zijn voorbij, dat men zich goedsmoeds op de leunstoelen van het gemeentehuis kon laten hijschen, zonder verklaring, zonder verplichting, zonder program, zonder kennissen; de tijden zijn voorbij dat der Regeering geene rekening gevraagd werd van haar Bestuur, geene bekendmaking van hare plannen en inzichten. Onze tegenstrevers zullen niet naten in schoone woorden een begoocheland program voor de oogen der kiezers te doen glinsteren; dat der katholieken is schooner en bijzonder ernstiger: men brenge het slechts te voorschijn.

Zij hebben voor hen de proeven uit het verledene: voor het toekomstige kunnen deze borg blijven. Zegt en herhaalt aan de kiezers al het goed dat een katholiek Gouvernement gedaan heeft, al de ongelijken en onrechtvaardigheden welke het heeft doen verdwijnen; de menigvuldige wetten ten voordeele van de werkende en neringdoende klassen gestemd; de rechten der kleinen en zwakken verdedigd; onlangs een wetsontwerp over de vakverenigingen door M. Begerem nedergelegd; door den wakkeren en diepzinnigen Heer Nyssens, een Ministerie van het Werk ingericht, om al de wettelijke eischen te onderzoeken en te voldoen.

En wat hebben liberalen en socialistenen gedaan, toen en waar zij meester waren? Weinig of niets. Zij spannen slechts samen, waar hunne politieke belangen dit vergen, om de gemeentehuizen te behouden, of te winnen voor persoonlijke eer of voordeelen die er uit volgen, doch niet om een sociaal program uit te voeren.

Tegenover het verzoet en verzacht socialisme, welk de havelooze bladen onzer tegenstrevers in tijd van kiezing voor den dag brengen, moet men, met honderden teksten ten bewijze, het ware socialisme, zooals het in de meetingen voorkomt, stellen: goddeloos, godloochend, den oorlog en twist der klassen aanstokende, familie en godsdienst versmadend. Ziedaar het ware socialisme buiten den kiestijd!!!

Wat is een liberaal?

Sedert 1830 heeft het liberalisme in ons land zijne vertegenwoordigers in de wetgeving en zijne verdedigers in de drukpers gehad.

Deze laatsten beweerden, vijf en dertig jaren lang, dat het liberalisme de hoogste uitdrukking was der hedendaagsche beschaving en voor zending had de misbruiken van den ouden tijd uit te roeien.

En nu... liggen de *Etoile* belgie en de *Chronique* met elkander overhoop, aangaande de eenvoudige vraag: *Wat is een liberaal?*

Volgens de *Chronique* is een liberaal niets anders dan een ongelovige, een vijand van godsdienst en priester, een vrijdenker.

De *Etoile*, daarentegen, beweert, dat de liberalen den godsdienst niet haten, dat men zeer goed te gelijkt katholiek in godsdienst en liberaal in politiek kan zijn.

Daarop zijn de twee liberale organen aan het kijken gevallen en tot nu blijft de vraag:

Wat is een liberaal? onder hen beiden onopgelost.

×

Deze kijvage tusschen *Etoile* en *Chronique* geeft echter aanleiding tot een aantal bekentenissen, welke het nuttig is aan onze lezers kenbaar te maken.

De *Etoile*, — altijd schijnheilig, — stelt de liberalen voor zooals zij ze zou willen; de *Chronique*, die met alles spot, schildert ze zooals zij wezenlijk zijn.

Als wij zeggen: *zooals zij wezenlijk zijn*, bedoelen wij dezen die min of meer aan het hoofd staan der liberale partij, en wel weten wat zij willen, namelijk de uitroeiing van alle godsdienstige gevoel.

Doch, er zijn verdwaalden, die waarlijk meenen, dat de *Etoile* de waarheid zegt en die — alhoewel de liberale partij dienende — meenen, toch goede katholieken te kunnen blijven.

Het is van dezen dat de *Etoile* spreekt, zeggende:

Indien de *Chronique* moest gelijk hebben, — zeggende dat men niet liberaal kan zijn zonder de Kerk te verlaten — *de helft van het liberale leger zou verplicht zijn de blauwe vlag te ontloopen.*

Inderdaad, meer dan de helft der liberale kiezers zijn menschen die zich laten wijs maken, dat zij tegen hunnen godsdienst en hun geweten niet misdoen, met voor de liberalen te stemmen.

Het getal van die bedrogenen is, sedert eenige jaren, aanzienlijk verminderd. Zoo, bij voorbeeld, onder de werkende klasse, zijn de ware liberalen, de godsdiensthaters, socialistenen geworden, terwijl deze, die nog aan hunnen godsdienst houden, naar de katholieken zijn overgekomen.

Vandaar dat de liberale werklieden al even zeldzaam zijn als witte raven.

Wat de burgerij betreft, deze heeft het liberalisme in de laatste jaren en vooral in 1878 tot 1884 aan 't werk gezien. Om daarna nog geloof te geven aan de drogredens der *Etoile*, moet men ziende blind zijn.

Helaas! de *Etoile* bekent het: de helft van het liberale leger — der simpele kiezers, wel te verstaan, — bestaat uit zulke ziende blinden.

×

Om hare bewering kracht bij te zetten, steunt de *Etoile* zich op de *verdraagsaamheid* der Kerk, zij die te allen tijde de Kerk en hare bedienaars als onverdraagzamen en fanatieken heeft bestreden.

De Kerk — zegt zij — laat aan hare geloovigen niet toe de vrijheid te eischen als een natuurlijk recht; doch zij heeft nooit dezen vooroordeel die denken dat, in den tegenwoordigen toestand der samenleving, de hedendaagsche vrijheden, door onze Grondwet gewaarborgd, nuttig en zelfs noodzakelijk zijn.

Hier spreekt de *Etoile* als een boek, zelfs als een katholiek boek. Toen wij bovenstaande regels lasen, meenden wij, niet de *Etoile*, maar een blad onzer partij in handen te hebben.

De Kerk is dus *wel* verdraagszaam; de Kerk verbiedt dus aan de katholieken niet aan de Grondwet getrouw te zijn en de vrijheden, welke zij waarborgt, te beminnen en te verdedigen.

Maar, waar is dan de reden van bestaan van het liberalisme? Als de katholieken rechtzinnig de Grondwet en hare vrijheden verdedigen, tegen wie anders doen zij dat, tenzij tegen de liberalen? — Onnoodig dus daarvoor dienst te nemen in de liberale partij.

Bijgevolg, de zoogezegde liberalen, die meenen goede katholieken te zijn, hebben het mis voor. Ofwel zij beminnen de vrijheid zonder den godsdienst te haten, en dan zijn zij niet liberaal; ofwel zij kleven het liberalisme aan, omdat zij het verwarren met de vrijheid, en dan zijn zij de gefopten der geuzerij.

Wij houden het dus met de *Chronique* en zeggen met haar: *Het liberalisme is de vrijdenkerij of het is niets.*

Daar de liberalen echter verdeeld zijn over dit vraagpunt, is er niets beters te doen dan een prijkskamp uit te schrijven over de vraag: *Wat is eigenlijk een liberaal?*

Pachter Jan, Nol en Baas Dictus.

Jan. — Dag, baas, wat goed nieuws? Dictus. — Altijd het oude, en gijlié, is 't werk gedaan in 't veld?

Jan. — Zoo omtrent... en Trien en de kleinen maken het goed. Maar 't is jammer dat de verkoop der kuren zoo slap gaat.

Dictus. — Wat is er aan te doen, jongen? Nol. — En wat nieuws van de kiezing in Sint-Truiden?

Dictus. — Men begint er zoo al wat van te reppen. Vele liefhebbers, zoo men zegt, voor de plaatsen van gemeenteraadslid. Men spreekt van 50 a 60 kandidaten, en er moet maar een goed dozijn zijn.

Jan. — Velen geroepen, weinigen gekozen, zegt het Evangelie.

Nol. — En wat zegt men in de stad van de aangeduide kandidaten?

Dictus. — Van alles: de eenen zijn er fier en tevreden over, de anderen weten er geen kwaad genoeg van te zeggen.

Jan. — Dat is volgens de goestingen en de opiniën. 't Is zoo ook met mijne Trien hare koffie.

Dictus. — ...en met al dien Duitschen Bock, welken de eene goed en de andere slecht vindt.

Nol. — Allemaal content stellen, is onmogelijk — en kandidaten vinden voor alle goestingen, nog meer onmogelijk.

Jan. — Daar zijn er velen die meenen slimmer te zijn dan al de anderen; daar zijn er die willen *conseiller* zijn en niet weten wat dit ambt vereischt; immers om daar eventjes te gaan zitten, met de mond vol tanden, en zwijgen dat ze zweeten, zal men er genoeg vinden.

Nol. — Zeker moest er een weinig initiatief zijn, of ervarenheid in administratie, maar dat wil toch niet zeggen, dat het allemaal advocaten moeten zijn.

Dictus. — Dan ware het nog erger.

Nol. — *Tot capita, tot sensus.*

Jan. — Tot wat, potverdekke, Nol?

Nol. — Dat wil zeggen: Zooveel menschen, zooveel gedachten.

Jan. — Och, met uw Latijn altijd, dat ik voor den djanter niet versta!

×

Nol. — Maar, à propos, Dictus, gij hebt nog altijd *De Truieuenaar*?

Dictus. — Nog altijd, Noll... Ik hoor gaarne twee klokken, weet ge...

Nol. — Wel, neem dan maar in eens *Vooruit* van Gent, uit denwelke *De Truieuenaar* zijne beste artikels knipt en welke hij naapt.

Dictus. — *Vooruit!* Nol, wat meent ge dan! er kwam geen mensch meer in mijne herberg, indien ik mij aan dat blad abonneerde.

Nol. — Nochtans, Jan, *Vooruit* of *Truieuenaar*, 't is koekoek één zang: het is allemaal socialist, jongen... en de eene is niet beter dan de andere. De eene huichelt wel wat meer als het noodig is...

Dictus. — Wat hebt gij toch bang van het socialisme, Nol!

Jan. — En ik ook, Dictus; zijn die menschen geene roode duivels, niet minder gevaarlijk dan de zwarte?

Dictus. — Ho, ho, Jan!

Jan. — Kettens, schismatieken, onmenschen, dieven, moordenaars, francmaçons...

Nol. — Zoo erg precies niet, Jan. Maar dat zij godslasteraars, godloochenaars, vijanden van Kerk en godsdienst, vijanden van familie en eigendom zijn, dat hebben zij duizendmaal bewezen en geschreven in hunne boeken en dagbladen.

Jan. — Wel, Dictus, is dat niet erg genoeg? Dictus. — Ja, maar liberalen zijn geene socialistenen; vele liberalen gaan zelfs naar de kerk!

Nol. — Sa, Dictus, zijt gij nog zoo eenvoudig en onnoozel? Liberalen, geene socialistenen! Waarom noodigen dan onze Truieuersche liberalen socialistenen van den vreemde uit, om hier, in hun lokaal, te komen preeken, om hen in den kiesstrijd te helpen? Waarom?

Jan. — Morgen, Zondag, komen drie socialistenen eene meeting geven in *Nul en Vermaak*.

Nol. — Ansele, Van Bevere en Bertrand: *Omne trinum perfectum.*

Jan. — Wa belieft, Nol?

Nol. — 't Is Latijn, Jan. Wel, Dictus, dat zijn van de hevigste socialistenen, die wij hier ter stede krijgen, om de arme liberalen bij te staan. Wat zegt gij daarvan?

Dictus. — 't Is al aardig: dat moesten zij niet doen om populariteit te verkrijgen.

Jan. — Maar, Nol, ze hebben mij gezegd, dat zij afkomen enkel om hun blad *Vooruit* te verkoopen.

Dictus. — Gij laat u alles opbinden, Jan. Jan. — Serieus! *De Truieuenaar* heeft vroeger aangekondigd, dat *Vooruit* hier met honderden ging verkocht worden. — Men heeft aan den

